

'Het land van Christus: een Palestijnse theologie van het Beloofde Land' door Yohanna Katanacho.

Een bijzonder boek en een boeiend betoog.

Een doorwrochte studie van wat de Schrift verstaat onder een Jood, een Israëliër, een Hebreëer en hoe het land Kanaän, het land Israël, het zogeheten 'Heilige' of 'Beloofde' land, daarin omschreven wordt - gelezen vanuit het perspectief van Katanacho als Palestijns-Arabisch christen.

Er zit veel in dit boek waarop ik zonder meer ja en amen kan zeggen.

Dat begint al bij het voorwoord door Harmen Jansen waarin helder gesteld wordt dat verschillen in theologie en kerkelijke binding een gedeelde passie voor recht en vrede niet in de weg hoeven te staan (blz. 9).

Wat mij verder aanspreekt is dat Katanacho in zijn analyse van de begrippen 'heilig' en 'beloofd' land uiteindelijk uitkomt bij 'land en aarde als aanduiding van de gehele aarde, de hele wereld waarvoor het reddingsplan van God bedoeld is' (blz. 29). Elders schrijft Katanacho dat we 'oog moeten krijgen voor de universele strekking van het Koninkrijk Gods' (blz. 84). En dat 'God als enige schepper' eigenaar van de gehele aarde is (blz. 47). Nog wezenlijker is zijn

stelling dat hij een raamwerk presenteert 'waarin iedere theologische claim die één land boven een ander land plaatst ter discussie wordt gesteld' (blz. 58)!

Het beërven van land en aarde wordt –aldus Katanacho- geassocieerd met gerechtigheid, rechtvaardigheid – *goed rentmeesterschap?* - en gehoorzaamheid aan God (blz. 57). Elders stelt hij dan ook dat 'bezit van land niet los verkrijgbaar is van gehoorzaamheid aan God en trouw aan zijn verbond (blz. 43). En dat gehoorzaamheid aan God zelfs voorwaarde is om hét – mijn vraag: een?- land (*de aarde?*) te mogen bewonen (blz. 41). Dat is niet 'los verkrijgbaar van gehoorzaamheid aan God en trouw aan zijn verbond' (blz. 43)

Katanacho schrijft dan over zijn 'worsteling met het gebod van de vijandsliefde' (blz. 15) waar het gaat om een reactie op de politiek van de staat Israël.

Als immers voor Israël' s identiteit de relatie met God bepalend zou moeten zijn (blz. 35), waar is dan een politiek 'geworteld in liefde' (blz. 22), die recht doet aan 'al Gods kinderen, Israëli's én Palestijnen'? Gods liefde, schrijft hij, gaat immers uit naar al zijn kinderen, naar zijn familie die 'bestaat uit joden, christenen, moslims en anderen'(blz. 67). Het gaat om niets minder dan de vorming van een waarlijk inclusieve samenleving.

Moeten Palestijnse vluchtelingen, die in 1948 huis en grond verloren, dan niet gezien worden als schepselen Gods die God ook liefheeft (blz. 44)? Vanuit dat perspectief is dus de bezetting (van de Palestijnse gebieden) een *zonde* omdat het mensen die door God zijn geschapen ontmenselijkt (blz. 67) en dus niet in overeenstemming met de gehoorzaamheid verschuldigd aan God!

Katanacho stelt – en mijn inziens terecht- dat theologie die wordt gescheiden van ethiek tekort schiet (blz. 43). Daarop voortbordurend: politiek die gescheiden wordt van ethiek schiet evenzeer tekort!

In het Palestijnse Kairos-document werd, schrijft Katanacho, een 'interpretatie van de Bijbel ontwikkelt naar een 'oecumenische, post liberale en theopolitieke lezing' van het conflict. In die zin was het natuurlijk ook een duidelijke noodkreet van Palestijnse christenen, een 'brandbrief' gericht aan zusters en broeders overal ter wereld. Een oproep tot solidariteit. Waarin het gaat om de roep om een rechtvaardige oplossing van dat conflict: bijvoorbeeld een twee-staten oplossing of één staat voor alle inwoners van Israël en Palestina (blz. 73, blz. 60). Een oplossing die gerechtigheid en liefde voor zowel Israëli's' als Palestijnen weerspiegelt (blz. 58). En 'gelijkheid voor alle inwoners , zowel Palestijnen als Israëli's' (blz. 60). *Het gaat om niets minder dan de vorming van een waarlijk inclusieve samenleving.*

Maar nu echter - tegen de heersende onderdrukking en bezetting door Israël in- is 'verzet geboden, verzet met liefde en geweldloosheid'(blz. 72) om tot die rechtvaardige oplossing te komen. Als lid van één van de zogeheten 'historische vredeskerken' – de Quakers- kan ik het hiermee uiteraard helemaal eens zijn!

Over het standpunt van de Raad van Kerken in Nederland over het conflict kan ik kort en duidelijk zijn. De Raad van Kerken in Nederland heeft zich altijd consequent uitgesproken voor een twee-staten oplossing. Maar de twee-staten oplossing raakt meer en meer buiten beeld, laat staan een rechtvaardige en democratische één-staat oplossing! Zeker nu de Israëlische premier onlangs ook nog eens proclameerde dat grote delen van het bezet gebied - in strijd met het internationaal recht - geannexeerd moeten worden door Israël!

Tot slot – nu sprekend niet zozeer als vicevoorzitter van de Raad- maar als lid van één van de lidkerken, namelijk het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers), dat reageerde op het Kairos document - de brandbrief - zoals ik eerder zei....iets over onze reactie.

Het Kairos document sprak ons Quakers aan in meerdere opzichten.

Immers, Quakers zijn reeds lang (ruim 150 jaar!) present in het Midden-Oosten, bijvoorbeeld in de vorm van een Quakerschool in Libanon, een Quaker gemeenschap in Ramallah en hulpwerk in het Amary vluchtelingenkamp.

Sommige van onze leden geven zelfs regelmatig cursussen geweldloze weerbaarheid , zowel op de Westbank als in Gaza.

Wij voelen ons dus ook verbonden met Palestina en steunen het gerechtvaardigde streven van het Palestijnse volk naar een eigen staat.

In 2011 reageerden de Nederlandse Quakers op de noodkreet vervat in het Kairos document. Ik citeer hierbij een aantal passages uit onze reactie:

Als Nederlandse Quakers, leden van het Religieus Genootschap der Vrienden in Nederland, hebben we met respect kennisgenomen van jullie Kairos document, jullie schreeuw om recht.

Het geeft hoop om jullie liefdevolle houding te herkennen ondanks jullie lijden als gevolg van de bezetting.

Jullie schrijven dat jullie oproep aan ons voortkomt uit een historisch moment van eenheid onder Palestijnse christenen.

Het is goed om te zien dat de eenheid onder Palestijnen inmiddels verder gegroeid lijkt te zijn.

Ook wij willen 'het gezicht van God zien in ieder mens'. Ook ons in ons geloof gewortelde uitgangspunt, is ieders gelijke recht op een menswaardig bestaan en het recht op bescherming van verdrukten.

Het past in onze traditie om vijandsbeelden af te breken, om verbinding en constructieve dialoog te zoeken en om te werken aan gerechtigheid, vrede en veiligheid voor iedereen. Jullie document raakt ons en wij voelen ons geroepen om aan jullie oproep gehoor te geven.

Jullie vragen ons een woord van waarheid te spreken, door stelling te nemen tegen de Israëliische bezetting van land waar jullie al generaties lang wonen.

Onze waarheid, niet noodzakelijk DE Waarheid, is dat noch Israël, noch enige andere natie het land dat het met geweld controleert het 'zijne' kan noemen. We zien een pijnlijke parallel met de politiek van onze regeringen in Europa om anderen tot vreemdeling te maken in het gebied dat wij 'het onze' noemen en waar we in relatieve welvaart leven.

Het besef dat Palestina/Israël één land is tussen Jordaan en Middellandse Zee, lijkt wereldvreemder dan ooit.

Het besef van de eenheid van volkeren geworteld in een gedeelde cultuur waarin dezelfde God aanbeden wordt staat ook in 'ons' land onder druk.

We houden vast aan het besef en de daarop gebaseerde hoop dat achter de woorden en de dingen die mensen scheiden, achter het lijden dat mensen elkaar aandoen, een realiteit verborgen is waarin God iedereen verbindt en ieders hart kan aanraken. Samen met jullie spreken wij ons vertrouwen uit dat Gods goedheid uiteindelijk de overhand heeft.

Het is mijn stellige indruk dat de geest van waaruit deze reactie spreekt ook de geest is die spreekt vanuit veel van wat Katanacho stelt.

Echter, met één punt heb ik toch wel moeite en dat is de uitspraak dat Palestina/Israël het land van Christus zou dienen te zijn, omdat hij 'de vervulling van de profetie is' (blz. 55).

Voor ons Quakers zijn er geen heilige plaatsen of heilige mensen in het bijzonder, alle plaatsen en mensen zijn heilig. Alle landen, heel de aarde is immers Gods schepping en heilig. Zoals Katanacho zelf schrijft kan geen enkel land claimen boven een ander land te staan in dat opzicht en dat is maar goed ook.

Juist omdat Katanacho schrijft én onderschrijft dat (de) verlossing de hele schepping betreft en dat het daarbij dus gaat om een universele, kosmische missie (blz. 29), kan ik niet helemaal meegaan in de gedachte dat het land tussen de Jordaan en de Middellandse Zee 'het land van Christus' is.

Ja, het is een land van God, zoals alle landen dat zijn, niet meer en niet minder. Net zo goed als ik me niet kan vinden in het idee van een Joods-theocratische staat die minderheden uitsluit, kan ik me ook niet vinden in een soort christocentrische staat. Welke plek hebben dan die andere kinderen die God verschillende keren in de Bijbel zegt te hebben of - zoals Katanacho zelf schrijft – ‘Joodse, moslim en andere kinderen Gods’ in die staat?

Bovendien: nationalisme - in welke vorm dan ook - is maar al te vaak de voedingsbodem van oorlog en conflict.

Als Quaker springt mijn hart dus niet op van vreugde bij een hindoeïstisch-nationalistische staat in India, een Boeddhistisch-nationalistisch Myanmar dat de moslim minderheid verdrijft of een populistisch-nationalistisch Hongarije dat met een beroep op ‘christelijke’ waarden vluchtelingen uitsluit.

Ik ben voor inclusieve samenlevingen waarin al Gods kinderen samen een vredig en rechtvaardig leven kunnen leven.

Dus ook in het land tussen de Jordaan en de Middellandse Zee!

Kees Nieuwerth

Driebergen, 20 September.